

N:o 200.

Af herr **H. Öhngren**, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad anordning af rikets allmänna läroverk, samt löneroglering för de vid dem anställda lärare.

Uti Kungl. Maj:ts nådiga proposition angående ändrad anordning af rikets allmänna läroverk samt löneroglering för de vid dem anställda lärare, sidan 245, återgifves följande: »För behörighet att erhålla ordinarie plats såsom lärarinna vid samskola har kommittén ansett godkändt afgangsbetyg från treåriga kursen vid högre lärarinneseminariet böra vara det normala examensvillkoret. — — — Dessutom skulle, i öfverensstämmelse med hvad som i fråga om ämneslärarebefattningen i allmänhet föreslagits, fordras två års tjänstgöring vid allmänt läroverk eller examensberättigad flick- eller samskola. — — — Ehuru således samskolornas lärarinnor enligt regeln komme att utgå från högre lärarinneseminariet, ansåge dock kommittén kompetens till dylika befattningar äfven böra tillkomma kvinnor, hvilka aflagt sådana akademiska examina, som för män medföra adjunkts eller lektors kompetens.»

Sid. 258 hemställer departementschefen: »att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen, sid. 261, — — — för extra ordinarie lärarinna, som aflagt godkänd afgangsexamen från högre lärarinneseminariet eller fullgjort hvad beträffande examen och profärskurs för behörighet till ämneslärarebefattning vid de allmänna läroverken är stadgad, ett årligt arfvode af 1400 kronor;

för extra ordinarie lärarinna, som icke fullgjort de i nästföregående moment stadgade villkor, ett årligt arfvode af 1200 kronor.

Bih. till Riksd. Prot. 1904. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 78 Häft. (N:o 200). 1

De nämnda kompetensvillkoren afse väl ytterst att utgöra en garanti för att en kvinna, som erhåller anställning såsom extra ordinarie lärarinna vid en samskola, skall besitta ett såsom minimum ansedt kunskapsmått, jämte vana att meddela undervisning. Möjligt är ju, att dessa fordringar i framtiden komma att skärpas i den mån man och kvinna i aflöningsförhållanden m. m. blifva likställda. Men ingendera af dessa förhållanden torde dock jäfva mitt påstående, att lika, ja till och med ett större kunskapsmått och ännu större vana att meddela undervisning *kan* förvärfvas på annat sätt, än att hafva aflagt godkänd afgangsexamen från högre lärarinneseminariet, eller fullgjort hvad beträffande examen och profårskurs för behörighet till ämneslärarebefattning vid de allmänna läroverken är stadgad. Uti flertalet af de städer, i hvilka Kungl. Maj:t föreslår att inrätta samskolor, finnas för närvarande erkänt utmärkt goda af staten understödda flickskolor, som måste upphöra i den mån samskolor inrättas. För lärarinnorna vid dessa flickskolor har i allmänhet icke förefunnits någon formellt bestämd kompetens, och iföljd häraf hafva de på olika sätt förvärfvat erforderlig utbildning. Några hafva den nu fordrade kompetensen, andra hafva aflagt studentexamen, derefter godkänd afgangsexamen från folkskollärarinneseminariet, samt sedermera i utlandet eller annorledes sökt komplettera sina språkkunskaper m. m., och ytterligare andra hafva aflagt afgangsexamen från lärarinneseminariet eller annan därmed jämförlig läroanstalt, samt genom självstudier eller på annat sätt inom eller utom landet utbildat sig till kunniga och dugliga lärarinnor

Är det nu meningen, att dessa erkänt dugliga och säkerligen under samskolornas organisation synnerligt behöfliga krafter skola försättas ur verksamhet, för att ersättas med nyutexaminerade — jag förutsätter att ingen lärarinna, som redan har befattning, vill utbyta denna mot att deltaga uti organisationsarbetet af en samskola och under årtal undervisa i de nedre klasserna — lärarinnor från högre lärarinneseminariet eller af kvinnor med behörighet till ämneslärarebefattningar vid de allmänna läroverken, och detta säkerligen till skada icke allenast för samskolan, utan äfven för den mängd af lärarinnor, som efter ett plikttoget arbete plötsligt utan eget förvållande och utan att det för det allmännas bästa kan vara nödvändigt, genom en reform förlora sina existensmöjligheter?

På denna fråga gifver den kungl. propositionen intet bestämdt svar. Däremot synes läroverkskommittéerna delvis hafva beaktat nu af mig berörda förhållande. På sidan 671 i kommittéens betänkande anföres: »Svarare och mera behjärtansvärd blir lärarinnornas ställning i de städer, där flick-

skolorna skulle komma att upphöra. Visserligen tillskapas nya lärarinnebefattningar i samskolorna, men dessa motsvara endast en del af de platser, som komma att indragas. För att underlätta tillträdet til desamma föreslår kommittén, att åt de indragna skolornas mera erfarna och bäst vitsordade lärarinnor må, därest de ej äga den för ifrågavarande sysslor fastställda examenskompetensen, genom kungl. dispens beredas möjlighet att fortfarande gagna i ett kall, hvaråt de förut med framgång ägnat sina krafter. Kommittén anser jämväl önskligt, att sådana lärarinnor, som därtill finnas lämpliga, må på liknande sätt erhålla rätt att innehafva folkskollärarinnebefattningar.»

Departementschefen inskränker sig till att i förbigående och i annat sammanhang endast åberopa jämväl den sida i betänkandet, där ofvanstående finnes anfördt. Detta kan tolkas såsom ogillande likaväl som ett gillande af kommitterades mening i föreliggande fall, och därför har oro och bekymmer för framtiden uppstått bland lärarinnor, som hotas med att utan eget förvållande plötsligt befinna sig utan verksamhet och utan existensmedel, trots en erkänt gagnande verksamhet i undervisningens tjänst.

Oaktadt jag emotser en häftig protest, synnerligast från dem som redan fullgjort kompetensvillkoren och äfven från dem som genast fordra en skärpt kompetens, vågar jag dock, under hänvisande till hvad här ofvan blifvit anfördt, hemställa,

att Riksdagen behagade i sammanhang med beslut om inrättande af samskolor besluta:

a) att för skicklighet och nit vitsordad lärarinna — gift eller icke — vid af staten understödd flickskola i de städer där samskola skall inrättas må, genom aflagd studentexamen och godkänd afgangsexamen från folkskollärarinneseminarium jämte två års väl vitsordad verksamhet såsom lärarinna, vinna behörighet till extra ordinarie lärarinnebefattning vid samskola.

b) att för skicklighet och nit vitsordad lärarinna — gift eller icke — vid af staten understödd flickskola i de städer där samskola skall inrättas må, genom godkänd afgangsexamen från lärarinneseminariet eller annan därmed likställd läroanstalt jämte för lärarinneverksamhet i öfrigt nödiga studier, idkade inom eller

utom landet, samt flerårig väl vitsordad verksamhet såsom lärarinna, tillerkännas behörighet att söka extra ordinarie lärarinnebefattning vid samskola.

Stockholm den 23 februari 1904.

Henric Öhngren.